

פרוטוקול מס' 47 / ב

מישיבת ועדת החוקה חוק ומשפט, מיום ד', ב'
בניסן תשי"ז - 3.4.57, בשעה 9.15.

נכח: חברי הוועדה:

- נ. ניר - היו"ר
- י. ש. רוזנברג
- ש. יוניצ'מן
- ע. איכילוב
- ס. הלל
- ז. ורהפטיג
- ד. בר-רב-האי
- ב. אזניה
- י. הררי
- י. רוקח
- ח. אריאב
- מ. בגין

מוזמנים: ד"ר ידין - המשנה ליועץ המשפטי

סדר-היום: חוקי יסוד (הכנסת)

היו"ר נ. ניר: אני פותח את הישיבה.

היום נתחיל בדיון בטאלות החדשות שהועלו על סדר-היום בישיבה הקודמת. הה"כ יוניצ'מן העלה שלוש טאלות: א) מטאל עם; ב) רוב מיוחד לטינוי חוק; ג) וטו סוטפנטיבי לנטיא (לאחר קבלת חוק). אני העליתי שתי טאלות: א) מספר חברי-הכנסת; ב) הקטר בין עבודת כנסת אחת לבין עבודתה של הכנסת שבאה אחריה. הה"כ הררי העלה את הטאלה של שני בתים.

נתחיל לדון בטאלה הוטו הסוטפנטיבי לנטיא.

ש. יוניצ'מן: כבר בוועדת התקנון של הכנסת התבלט הרצון שהקריאה השניה והשלישית לא תהיה אוטומאטית, מכיוון שלעתים קרובות מאד הכנסת מחליטה על חוקים מבלי שתהיה לה אפשרות להתעמק בפרטי החוק. רוב החברים היוטבים במליאה אינם מתמצאים בסעיפי החוק וההצבעות הן לעתים קרובות מקריות. וידועים המקרים כשהממשלה נאלצת להחזיר לכנסת לחיקון חוק שנחקבל אך לפני שבוע.

אבל יש דברים שהם לא רק טכניים. אנחנו מציעים להעניק לנטיא המדינה זכות של וטו סוטפנטיבי מכיוון שהוא יכול וצריך להתרומם מעל למפלגות, מעל להצבעות מקריות, מעל לחוקים שאינם לטובת תקנת הציבור (לפעמים אצלנו יכול להתקבל חוק המתנגד לתקנת הציבור). עם זאת הכנסת צריכה להשאר ריבונית.

הצעתנו היא שלנשיא תהיה הזכות להחזיר
חוק לכנסת לדיון נוסף לאחר שהחוק נתקבל בקריאה שניה ושלישית.
הכוונה איננה להטלת וטו מוחלט אלא מדובר בקריאה רביעית. ואיננו
מכוונן לדבריהם טכניים אלא יסודיים ועקרוניים. יש דברים שיכולים
לעמוד בניגוד לחוק ולחוקה, לכן טוב לתת לנשיא להשתמש בשיקול-הדעת
שלו כשהוא יראה צורך בכך. ענין טכני הוא לקבוע כמה זמן יכול לעבור
בין הקריאה השלישית והרביעית שהיא קריאה סופית. אני חושב שזה יהיה
לטובת הכנסת והקונסטיטוציה אם נאפשר לנשיא המדינה לעכב פרסום חוק
באופן זמני.

היו"ר נ. ניר:

האין חברי הוועדה חושבים שענין זה אינו
שייך לחוק הכנסת אלא לחוק המדבר על

הפררובטיבות של הנשיא?

ע. איכילוב:

אני מסכים לעצם הסכנה של תקלות בסדרים
הקיימים לגבי הקריאה השניה והשלישית.

דוגמה לכך: חוק הפיצויים לקרבנות השואה, ויש דוגמה יותר המורה -
חוק המים. איננו רוצה להזכיר שנתקבלה הסתייגות אחת שהפרה את
אבל נדמה לי ששאלה זו איננה נוגעת לא לחוק הכנסת ולא לחוק הדן בנשיא
שאלה זו אפשר לפתור במאה אחוז במסגרת התקנון.

מ. בגין:

אנסה להשיב לקושיה המשפטית-סמכותית של
היו"ר: האם ההצעה שלנו שייכת לחוק הכנסת

או היא שייכת לחוק הנוגע לנשיא המדינה? התשובה הראשונה היא שאין
חוק הנוגע לנשיא; יש סעיפים בחוק המעבר הנוגעים לנשיא המדינה.
לפי הכרחי סעיף זה נוגע כולו לחוק הכנסת. אפשר לחזור עליו בחוק
הדן בסמכויות נשיא המדינה. שאלה זו נוגעת לכנסת כי המדובר הוא
בדיון נוסף בכנסת. המטרה של הצעתנו היא לאפשר לכנסת, גם לאחר
שהחליטה בקריאה שלישית, לשוב ולסקול את הבעיה.

אילו הייתי מדבר על סמכות הנשיא הייתי

אומר: הרי אין דוגמה בשום רפובליקה בעולם שלנשיא לא תהיינה סמכויות
כמו במדינת ישראל. ניקח לדוגמה את צרפת. לנשיא צרפת יש סמכויות
הוא מפקד הכוחות המזוינים, יושב לפעמים בראש ישיבות הממשלה, הוא
באמת ממנה את ראש הממשלה ואחר-כך ראש הממשלה מופיע בפני הפרלמנט
ומבקש אמון. אצלנו לנשיא אין שום סמכות ממשית מלבד רפרזנטטיבית.
אמנם הנשיא אינו נבחר במישרים על-ידי העם אלא על-ידי הכנסת, אבל
בכל-זאת נשיא וסמכות מסוימת יש לתת לו.

בהציענו הצעה זו לא התחשבנו מי יושב בראש

הנשיא. אנו הצענו להרחיב את סמכות הנשיא כטנשיא היה פרופ' וייזמן
המנוח, למרות שהיינו יריבים פוליטיים שלו. אנו מרוצים מהצורה בה
היום הנשיא ממלא את חפקידו, אנו מאחלים לו היים ארוכים, הוא גם כן
היה יריבנו כשלא היה נשיא, אבל אנו מציעים להרחיב את סמכותו כזו
ענין עקרוני.

חשוב מאד במסטר רפובליקני, שבו יש בית

אחד, שיהיה איזה שטח בטחון לשיקול מחדש של בעיה מסוימת. אין זה
מקרה שעמים רבים קבעו להם שני בתים, גם ברפובליקות יש בית שני.
אולי זה מקשה על העבודה אבל למה עשו זאת? - אמנם נבחר העם החליט
ברוב דעות, אבל מניחים ששיקול מחדש לפעמים חשוב מאד. שיקול מחדש -
זו כל המהות של בית עליון או בית שני. הה"כ הררי מציע בית שני
יודע אם הצעתו נתקבל, אנו איננו שוללים אותה, אבל הרי הבית השני
אינו קיים ואילו הנשיא ישנו.

איננו מציעים לתת לנשיא סמכות וטו אלא
סמכות לוטו וסופנסיובי. אנו אומרים שבמקרים מסויימים, כאשר הנשיא
מגיע למסקנה שיש לדון מחדש בחוק או בהחלטה של הכנסת, הוא משהה את
פרסום החוק, או ביצוע ההחלטה והכנסת חייבת לדון בענין. אינני מציע
רוב מיוחד בטביל אישור מחדש. ואם אחרי השיקול הנוסף הכנסת תאשר את
ההחלטה אז הנשיא חייב להתחיל.

אנו נציע זאת נשיא יקבל החלטה כזאת שהיא
לא תהיה זקוקה לחתימת קיוח ול שר, כי כל הענין הוא בין הכנסת לבין
הנשיא ללא קשר עם הרשות המבצעת. אני מבקש את חברי הוועדה לסקול
את הענין הזה בכל הראינות. לפי מלוא הכרתנו אין זו הצעה הקשורה
באיזה שהם שיקולים צדדיים אלא בשיקול ממלכתי מובהק.

ש. הלל:

אין לי צל של טפק שהשיקול של ח"כ בגין
ויוניצ'מן הוא בלי כל פניות וכשאני אחזק
אתם גם אני אחזק בלי כל פניות. אני בכל-זאת חושב בלבי שהעובדה
שח"כ יוניצ'מן הביא ענין טכני כדי להדגים את הבעיה איננה מקריה,
ואסביר מדוע. כשמדובר בענין טכני מדובר בענין לא כל-כך חמור.
מתחילה כשמדובר בענין עקרוני. אוי ואבוי אם הנשיא צריך לטפל בכל ענין
טכני; אוי ואבוי אם הוא צריך לעבור על כל החוקים, על סעיפי המשנה
שלהם. אני חושב שאין נשיא המכבד את עצמו שיפסוק בזה, ואין ועדת חוקה
המכבדת את עצמה שתתחיל לשמוע הערות.

אם מדובר בטעות הכנסת עצמה יכולה לתקנה,
אז אין צורך בהערת הנשיא. אם יתקבל רוב מקרי בהסתייגות זו או אחרת,
תמיד בידי הכנסת האפשרות לתקן את הדבר, ואני אומר: עדיף תיקון כזה
מאשר אינסטנציה חיצונית. כל דבר שהכנסת מוכנה לתקן היא מוכנה לתקן
בלי התערבות מלמעלה.

הבעיה מתחילה כשהענין עקרוני, אז דווקא
ישנו שיקול דעת והכרה מלאה. האם במקרה זה הנשיא יתערב, כשברור
מראש שזו דעת הרוב? לענין הזה יש משמעות אילו הנשיא לא נבחר על-ידי
הכנסת, אבל אין לשים אינסטנציה העומדת מעל לכנסת והיא עצמה נבחרת על-
ידיה. אינני מכחיש שיש בעולם מדינות בהן הנשיא נבחר על-ידי הפרלמנט
ויש לו סמכויות עד לפיזור הפרלמנט, אבל צריך לבדוק אם זו לקונה
קונסטיטוציונית ואם זה הגיוני, אם אנשים היו עושים זאת כיום או זה
חוצאה של התפתחות היסטורית. יש הגיון להתערבות כזאת של הנשיא אם
הוא נבחר לא על-ידי הכנסת אלא על-ידי העם. האם אתם חושבים שהנשיא
יתערב בדברים עקרוניים שמרבית הכנסת מעונינת בהם? כשמדובר בדברים
כאלה אין ענין של חוסר שיקול-דעת. בדברים עקרוניים, שבהם יש טעם
להתערבותו של הנשיא, התערבותו לא תשנה את ההחלטה הקודמת. בארצות
הברית הנשיא נבחר מהוץ לפרלמנט ורק אז יש בזה הגיון, לתת סמכות כ-
לנשיא, והוא איננו חלוי בבחירתו של אוחו פרלמנט שהוא צריך לבקר.
אם אתם מציעים שהנשיא ייבחר בדרך אחרת, זו קונצפציה שלימה שיש לה
הגיון. אבל כל עוד אינכם מציעים לסנות את שיטת בחירת הנשיא, אינני
כל משמעות לסמכות זו שאתם רוצים להעניק לו.

י.ש. לוזנברג:

לעצם הענין הזה יש לי גישה אחרת. ראשית
כל ברור דבר אחד: זה לא חלוי בטיטה
פרלמנטרית או נשיאותית, השאלה היא מה הן סמכויות הנשיא. אני זוכר
מקרה שהיה בארצות הברית, דווקא שם + שנהוגה השיטה הנשיאותית. היה
נשיא שעשה הרבה דברים שלא מצאו הן בעיני הקונגרס ובסוף נזפו בו,
כי שם הקונגרס יכול להעניש את הנשיא. דווקא בטיטה הפרלמנטרית
מצבו של הנשיא יותר טוב. בטיטה הנשיאותית הנשיא הוא איש פוליטי,

וכוונתו להגשים את המדיניות שלו. בשיטה הפרלמנטרית הנשיא הוא בדרך-כלל אדם שאין לו אסביציות פוליטיות|ושיכול לעמוד מעל לפוליטיקה מבחינה זו הנשיא בשיטה הפרלמנטרית הוא אדם שצריך להיות מצפון המדינה מתוך כך אינני מסכים עם חה"כ בגין שאמר כי אילו היה אצלנו בית שני לא היה טביא הצעה זו.

זוהי באמת בעיה אם הנשיא צריך להיות פיגורה רפרזנטטיבית או שהוא מצפון המדינה. אם הוא מצפון המדינה צריך לתת לו איזו סמכות. ברור שיהיה לו מנגנון מסויים שיעבור על החוקים ויעוץ לו עצה מטפטית. הנשיא עצמו יעבור על החוקים החשובים.

לפי דעתי אנחנו מגיעים למצב במדינה שנוצרות קבוצות-לחץ וקבוצת-לחץ יכולה להעביר איזה חוק. ניקח לדוגמה ההפגנה שהיתה אתמול. יתכן שהרבה חברי-כנסת אומרים: זה לא כשורה, אבל יש קבוצות-לחץ ואין ברירה.

ש. הלל:

כאשר לנשיא תהיה סמכות כלשהי ההפגנה תהיה במקום על-יד הכנסת על-יד בית הנשיא

י. ש. רוזנברג:

אבל בדרך-כלל אין לחץ נגדי. אם צריך להיות אדם שיוכל להופיע בפני הפגנה ולומר: אני מחליט רק מבחינת הצדק והיושר לא רק של האיש הפרטי אלא גם של המדינה - אדם זה יכול להיות רק הנשיא.

ד. בר-רב-האי:

אז אתה צריך לתת לו סמכות של וטו אבסולוטי.

י. ש. רוזנברג:

אני בעד וטו יותר רחב אבל וטו סוספנסיובי. אני נגד וטו אבסולוטי. אלא שאם הנשיא הטיל וטו סוספנסיובי על איזה חוק או החלטה של הכנסת אני מציע שהדיון המחודש שיתנהל בכנסת יוכרע ברוב מוחלט של חברי-הכנסת, ז.א. לפחות 61 חברי כנסת. עם זאת אני חושב שלא פה המקום לקבוע את הסטטוס של הנשיא, ענין זה שייך לחוק הנשיא ואני בעד הרחבת סמכויות הנשיא בחוק ההוא. אני מסכים עם חה"כ איכילוב שאי-אפשר דרך-אגב להכניס דבר שמטנה את הסטטוס של הנשיא ואת יעודו. לעצם הענין אני מרחיק לכת אבל לא פה המקום.

ד. בר-רב-האי:

אינני מטהר לקבוע עמדה לעצם השאלה. אני רק רוצה להכניס אותה למסגרת הנכונה.

ברור שכל דבר שיתקבל בענין זה צריך למצוא את ביטויו הן בחוק הנשיא והן בחוק הכנסת. כאן צריך להכניס סעיף על סמכות הכנסת, עם הגבלה זו, ובחוק הנשיא יבואו לידי ביטוי סמכויות הנשיא. אין להגיד שענינים הנוגעים לסמכויות הכנסת אינם נוגעים לחוק הכנסת.

אין זה מקרה שבעת ובעונה אחת אנו מדברים על בית שני ועל סמכויות הנשיא, מפני שהדבר המיוחד שעומד מאחורי זה הוא - האם יש כוח מחוק לכנסת אשר יכול להכריח אותה לדון מחדש על חוק מסויים, כטובן מתוך זכות להחליט סופית. דבר זה יכול להעשות ביזמת הנשיא או תחת לחץ דעת הציבור. הנשיא יכול לקבוע: אמנם ההחלטה נתקבלה ברוב דעות, אבל כיוון שיש חילוקי-דעות יסודיים תדון הכנסת שנית. אין פגם בזה לתת סמכות זו לנשיא שנבחר על-ידי הכנסת. הוא לא יופיע ככוח מן החוק, הכנסת בחרה בו מתוך כך שיש לו סגולות של שיקול-דעת ושל יחס נוייטרלי, ואינני רואה בזה פגיעה בריבונותה של הכנסת.

יש מדינות בהן תפקיד זה ממלא הבית השני. לא היה ברור לי איך בדיוק פועלים שני בתים, ביחוד כשיש לבית השני זכויות אבסולוטיות. יש מדינות בהן אם הבית השני דוחה חוק שהבית הראשון קיבל אותו החוק נפל ואין לו תקנה.

לעומת זה לבית השני אין שום יזמה מחוקקת בעצמו. כל חוק עובר קודם
את הבית הראשון והבית השני מפעיל אותו אם הוא רוצה להפעילו.

השאלה היא אם אנחנו רוצים לאפשר להכריע
מחדש או לא. יש פנים לכאן ולכאן. כאן ניסו להדגים את הדבר על-
תקלות טכניות. לא זה הענין, זה רק מבטך את הבעיה.

ו. יוניצ'מן:
אני חושב שיותר טוב
בטקרה שיש תקלה, אם הנשיא יבקש ממנה
לדון עוד פעם, מאשר שהממשלה, שהיא האורגן האכזקוטיבי, תביא את הענין
לכנסת כעבור שבוע.

ד. בר-רב-האי:
אני מסכים שיכולה להיות סיטואציה כזו
שזו תהיה התרופה הרצויה. אבל לא זה הענין.
הצעה זו ראויה לדיון.

ב. אזניה:
אם היום נצטרך להחליט על-כך זה ישנה את
מפני שלהחליט על וטו סוספנסיבי של הנשיא
אינני מוכן, אבל להרהר על זה כעל דבר כדאי אני מוכן. אני סבור שיש
סקום להשהיה על-ידי השעיה. יש כמה נימוקים נגד הפרוצדורה הזאת,
שהנשיא יהיה המעכב, ואגיד נימוק-נגד אחד שהוא מכביד עלי: טענו מה
יקרה אם הנשיא יתערב; אני טוען: מה יקרה אם הנשיא לא יתערב כאשר
יהיה לחץ ציבורי גדול? אז הנשיא מתחיל להיות צד בוויכוח ציבורי.
נניח שיש אופוזיציה גדולה אבל הקואליציה מחליטה אחרת והאופוזיציה
פונה אל הנשיא ואומרת: אתה צריך לתת לנו אפשרות לשכנע את הרוב הקטן.
ואם הוא לא יעשה זאת תגיד האופוזיציה: הנשיא כבודו במקומו טובח
אבל הוא הולך בטל.

ס. בגין:
לא יתכן לחץ כזה. לא ישלחו אליו מסלחות.

ב. אזניה:
אני כשלעצמי חושב בכיוון של חיוב לגבי
הצעה זו. לי יש ספיקות גדולים בנוגע
לטכניקה של טליאת הכנסת. אין לי שום עצה ותרופה. מליאת הכנסת איננה
מבטאה את כל כובד הרצינות. אני חושב שוועדה של הכנסת היא גוף מאד
אחראי ורציני ויש בה הגרעין המרכזי הנושא באחריות והוא מורכב מנציגי
כל הסיעות. כל זן חדל לפעול בנוגע לחקיקה במליאה. שום טכניקה לא
תעזור. במציאות שלנו אין שהות מספיקה בכדי לעשות סמינר שבועי לחברי
הכנסת בכל ענין שיש עליו חילוקי-דעות. אם חילוקי הדעות הם בענינים
סדיניים או ידועים חברי הכנסת מתמצאים, אבל אם דנים בחוק הבניין
האזרחי, למשל, זה עושה עלי רושם מדהים. חברי-הכנסת שהיו צריכים
להחליט בענין של התישנות או לא התישנות היו בטוב מאד לא נוח. בכל
חוק שיש בו שיקול יוריסטי אין הטליאה פעילה. טוב שבמקרים מסויימים
יהיה הרהור נוסף.

ז. ורהפטיג:
אני נוטה לקבל הצעה זו. לפני זמן הייתה
לי הזדמנות להרצות הרצאת-אורח והרצתי
על חוקי היסוד שלנו. על-סמך השוואות הראתי שאין מדינה בעולם שבה
משנים כל-כך מהר כל חוק-יסוד ושבה יש כל כך קפיצות ושינויים בחוקים
אם יש צורך ביציבות באיזה שטח מהחיייה הרי ראשית כל היא דרושה בשטח
החוק.

חוק וקונסרבטיזם הם תאומים. מהפכנות
וחוק הם שני הפכים. המהפכה הורסת את כל השיטה החוקית. בדרך-כלל
לאחר שמהפכה מנצחת עוברות לפעמים 10 שנים או יותר עד שמשתררת יציבות.
המהפכה הורסת את החוק וצריך לעבור הרבה זמן כדי שהפצע הזה יגליד.

במדינתנו הצעירה כבר השתלטה אי-יציבות בחוק. אני מסכים עם מה"כ אזניה שהסליאה איננה מבטאה את כל כובד הרצינות, אבל זהו המצב גם בוועדות של הכנסת וגם במפלגות - אותן קפייצות, אותה חוסר יציבות ואותה אי-שמירה על הטוסכם נשתלטו על החקיקה שלנו. אין שום בטחון שלא יבצלו כי איזה חבר לא בא לישיבה ואז מעבירים איז החלטה. אצלנו חושבים שחוק ספריע. במליאה נותנים 5 דקות להנמקת כל הסתייגות ומעבירים את ההחלטות מהר. מה החפזון? לפעמים במשך שבועות מבטלים ישיבות של מליאת הכנסת, מציעים לשרים להביא סקירות שאינן מורידות ואינן מעלות אבל כשדנים באיזה חוק מעבירים אותו מהר. פרט לתקציב רוב החקיקה איננה דוחקת ואפשר לכוון שהחוקים יבואו לא בזמן שהכנסת עמוסת עבודה אלא כשיש זמן. האם אפשר בצורה כזאת להגניב חוק נזיקין או חוק בתי-משפט? במדינות אחרות יושבים על חוק כזה שנים, ואצלנו אין זמן, לא דוגרים על החוק;

אני מאשים בזה גם את משרד המשפטים, כי הוא גם כן נכנס לטכניקה הסהירה. נדמה לי שבחקיקה כזאת לא תהיה לנו יציבות חוקית. כך נהרוס את הסוסדות המקודשים והמסורתיים בעם.

אם אנחנו מדברים על וטו סוספנסיבי משענת קנה רצוף כדי לתקן זאת, אבל היות ואני נמצא במצב מיואס לגבי החקיקה שלנו אני מוכן להתפש לכל הצעה כזאת, אולי שיקול-דעת נוסף יביא איזה שינוי שהוא. כל נשיא ישוקל לא רק פעם ופעמים לפני שישתמש בזכותו להטיל וטו סוספנסיבי, אבל מאידך היות והחטו הוא רק כדי להביא את הענין מחדש לכנסת זה לא טסכן כל-כך את הפרסטיג' שלו. מסוים כך אני חושב שצריך לתסוך בזה.

מבחינה עניינית לא הייתי אומר שמגיעה מסכות כזאת לנשיא, כי גם הוא נבחר על-ידי הכנסת, אבל היות והוא נבחר בדרך קצת אחרת - יש רוב מיוחס - ולתקופת זמן אחרת אני מוכן לתת לו מסכות זאת.

ע. איכילוב:

לפי דעתי שאלה זו כן נוגעת לכנסת והיא צריכה להופיע בין שאר סעיפי חוק הכנסת. אינני דואג למקרים של תקלות טכניות, אני דואג לכך שהחליטו לא סתוך חפזון החלטה לא נכונה. לא בכל השאלות אנחנו, חברי-הכנסת, מטפיקים, מניטוקים טכניים, להתיעץ בסיעתנו. ברוב השאלות איננו מתיעצים וכשבא הענין לסליאה יש חברים האומרים: אם חבר סיעתי מציע כך צריך ללכת בעקבותיו. והיה, אם השיקול של חבר סיעתי היה נכון - ההצבעה היתה נכונה, ואם שיקולו היה טוטעה - ההצבעה היתה לא נכונה. אנו רואים בטליאת הכנסת שבעקבות טעותו של חבר אחד בוועדה יכולה להיות טעות של הסליאה. אבל בטקרה זה תיקון של תקלות טכניות לא יעזור.

צריך שיהיה איזה גורם אשר יקבע: שאלה זו טעונה שיקול. מחדש. במסיבות הקיימות גורם זה יכול להיות רק הנשיא. אינני חושב כחה"כ הלל שהנשיא יצטרך לעבור על כל החוקים על סעיפי המשנה שלהם. היועצים שלו יעירו את תשומת לבו, גם דעת הקהל יכולה להעיר תשומת-לב.

ש. הלל:

אתה מתכוון ללחץ של הקהל?

ע. איכילוב:

גם בכנסת היו קבוצות-לחץ. ליצור לחץ אצל הנשיא זה יותר קשה מאשר בכנסת. אין סכנה שהנשיא יפגע בכנסת מפני שהמחליטה הסופית נשארת הכנסת והחוק רוב בכנסת שקיבל את ההחלטה הקודמת.

יש רק אפשרות של השגת יעילות ותיקון דבר שהכנסת באטת טעתה בו. אינני רוצה לעורר את השאלה של נשיא שלי או נשיא|שלך כי החלטה נטארת בידי אותו רוב. אני חושב שאין מקום ללחץ. דעת קהל בטובן חיוני איננה דבר שלילי. יש להבדיל בין לחץ חיוני ושלילי. דעת-קהל תרבותית, אפילו תקיפה, זהו דבר חיוני. הפגנות - אין לחשוש שזה יקרה אצל הנשיא. האם אנחנו לא היינו עושים טעויות בכנסת אילולא הטבו אוזן לדעת הציבור? מקומה של הצעה זו היא בחוק הכנסת.

ד. בר-רב-האי:

כל גיטתי לענין זה בנויה על ההנחה שבוטו של הנשיא אין משום עמדה לגבי קביעת מהות

החוק.

ד"ר ידיו:

ברור שהוא חושב אחרת, אחרת לא היה מעכב.

ד. בר-רב-האי:

לא, במעשה העיכוב הוא אומר: יש לשקול עוד פעם, אבל אינו מביע דעה.

ד"ר ידיו:

ברור שהוא מביע דעה.

ט. יוניצ'מן:

אסור לו להביע דעה.

י. רוקח:

בזמן הטנדט היה נוהג טוב: לפני שהטטלה היתה מקבלת חוק או החלטה, היתה מפרסמת הצעת-חוק חודש ימים מראש, בכדי שהציבור יביע את דעתו. אני חושב שגם אנחנו צריכים להנהיג נוהג זה, שהמטלה תפרסם ברבים כל הצעת-חוק שלה, כדי לתת אפשרות לקהל להביע את דעתו.

אני יודע שאחרי שמתקבל חוק בכנסת עומד שליח אשר רץ להביא את החוק לחתימה אצל הנשיא. לדעתי צריך לתת שהות לנשיא, לפחות 30 יום, עד שיחתום, כדי שהוא יוכל להוועץ ביועצים המשפטיים שלו.

היו"ר ב. ניר:

הדיון התחיל בשאלה של וטו סוספנסיבי לנשיא ומזה עברו הדוברים לכל שטח החקיקה בכנסת, על יציבות וחוסר יציבות. חה"כ ורהפטיג אמר שאין יציבות בחוקים, שאנו משנים חוקים. יתכן שזה נכון, אבל הסיבה לכך נובעת מאי רצונו של חה"כ ורהפטיג כי נקבל חוקה. זה 9 שנים. חוקה צריך לכתוב במסך עשרות בשנים - אומר חה"כ ורהפטיג. והיות ואין לנו חוקה אנו משנים את החוקים מדי פעם בפעם. חוק הכנסת נדון זה 9 שנים ועוד לא נסתיים הדיון.

נכון שאין יציבות בחוק, זה במידה מסויימת ירושה מהשיטה האנגלו-סכסית שיוצרים חוקים כל שבוע. התרגלנו בארץ שכל שבוע יצא עתון רשמי עם חוקים וכך נוהגים גם היום. אבל מה זה שייך לווטו סוספנסיבי של הנשיא לא ברור לי.

אני מבין שיש צורך לפעמים בביקורת עצמית. האמת היא שהכנסת היא בית טחוקקים אבל 110 חברים מבין 120 חברי-הכנסת אינם טשפטנים. לפעמים יש בעיות שאינם מתמצאים בהן אנשים שלא למדו טפסט. נגד זה אין תרופה אבל זהו הסגב. אינני אומר ש-50% מחברי-הכנסת צריכים להיות טשפטנים, אבל כל זה לא שייך לאותה שאלה שעומדת לדיון - האם לתת לנשיא ווטו סוספנסיבי או לא. לעצם הענין אינני מתנגד כל-כך, אבל אני חושב שזה לא יעזור; אם יהיה טקרה כמו לפני שבוע, שנתקבלה הסתייגות, הנשיא לא יתערב בזה.

ט. יוניצ'מן:

מדוע אסור לנשיא, מבלי להכנס לענין, להגיד לכנסת: תשקלו מחדש?

היו"ר נ. ניר:

אין לי התנגדות פרינציפיונית, אבל זה לא יעזור, מפני שבמקרים דומים לאלה שהיו בטבוע שעבר הנשיא לא יתערב. הוא יתערב כשיהיה טשהו חשוב, פרינציפיוני אני חושב שגם אחרי התערבות הנשיא כל אחד ישאר בדעתו.

לדעתי ענין זה אינו שייך לחוק הכנסת אלא לחוק הדן בפררוגטיבות של הנשיא, וכאשר בחליט טה תפקידו של נשיא בסדינה שלנו אז ניתן לו את כל הסטכוינות שנחליט עליהן.

ט. בגין: אני מציע שבענין הוטו הסוספנסיבי נצביע בישיבה אחרת.

י. הררי: אני מציע שלא נצביע על וטו בטרם נדון על בית שני.

היו"ר נ. ניר:

י. הררי: טסטר פרלמנטרי כולל כל סיני סייגים ובעיות. כטעם שאינני סכיר ארץ בה יש טסטר פרלמנטרי כפי שאנו דואים אותו שאין בו שני בתים. יש טקומות בהם הטסטר לשיטה הזאת הוא הטסטר היסטורי. יש סדינות, כמו באסריקה, שהשיטה של שני בתים נובעת מהעובדה שהסדינה כוללת בתוכה טסטר סדינות. בין כך או בין כך ברור שנחוקץ כי יהיה בית שני אשר יסקול את החלטותיו של הבית הראשון.

עם כל חילוקי-הדעות שיש בינינו, כטעם על כל בעיות היסוד אנו טאוחדים, פרט לטיעה הקוטוניסטית שיש לה השקפות אחרות לגמרי לגבי הפרלמנטריזם והשוויון הדטוקרטי. עד עכשיו לא ראיתי כל סכנה לא לאסיות הסדינה ולטבנה ולא לדיונים בפרלמנט, לא עשינו איזה דברים שאפשר להאשים אותנו בקלות דעת. ז.א. שהנסיון כרגע איננו מצדיק בית שני. אולם אינני יכול לדעת איך הדברים יתפתחו. עצם העובדה שדבר יכול להחתך תוך 5 שעות - וגם דברים שיכולים להיות מכריעים בסדינה - זהו תהליך מסוכן, זה עלול לגרום לאי-יציבות. איננו יודעים מה יהיה סחר. סוכרר להיות איזה מוסד בסדינה שבו אפשר יהיה לסקול ולדון פעם שניה לטובת הסדינה ולטובת כולם.

לסקי היה מלגלג ואומר: לשם מה נחוקץ בית שני? אם הבית השני מסכים לראשון - הוא טיותר; אם הוא טחליט אחרת - גם הוא טיותר. לדעתי את התקלה הזאת אפשר לטנוע על-ידי זה שלבית השני לא יהיו סטכוינות בלתי מוגבלות. הבית השני צריך להיות טצוטצם, הוא אינו צריך לדון בכל הבעיות, הוא צריך לדון בבעיות יסודיות כמו ביטול עונש טוות צבאי. יש הרבה מקרים בהם הבית הראשון יהיה טאוטר אם הבית השני יחזיר את הענין לדיון טחדש.

כיצד ייבחרו חברי הבית השני? אני הייתי מציע שיהיה טורכב ט-30 חברים וכשאחד עוזב נכנס אחר. הייתי בונה אותו לא על בסיס טפלגתי. לדעתי יש הרבה אישים בטדינה שאינם טצטיינים בפעילות טפלגתית. צריך לקבוע איזה טודד או גוף הקובע מי יכנס לבית השני. נקבע טן טודוס טי ראוי להכנס לבית השני. כדי להדגים לאיזה אנשים אני טתכוון אתן כמה דוגטאות. אילו אחד העם או ביאליק היו חיים, אנשים שלא היו טוכנים להבחר לכנסת, איש לא היה אוטר שאין אלה אנשים שצריכים להשמיע את דעתם. טבין אנשים חיים אביא לדוגטה טר גרינבאום. אינני מסכים לדעתו, אבל הוא ראוי להיות חבר בבית השני. הוא הדין ברב טיסון. סחר יכול להיות רטטכ"ל לשעבר שכולנו נודה שיש לו טוח יוצא-טן-הכלל. טדוע שלא ישב בבית השני

לאחר שהגוף יורכב ניתן סמכות לגוף עצמו לצרף אליו חברים חדשים.
את ה-30 הראשונים הכנסת תסנה ואחר-כך נמצא איזה טודוס לצירוף אנשים
חדשים. הכוונה היא שהגוף הזה לא יבחר על-יסוד ספלגתי אלא על יסוד
של כושר אישי. ולא הגיל קובע. לאחר שהמדינה תתרגל לזה נראה שיש
ברכה. אני חושב ששני הרבנים הראשיים צריכים להצטרף
לבית השני באופן אוטומאטי.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.